॥ जनमेजय उवाच ॥ भूय एव ब्राह्मणानां माहात्म्यं वक्तुमर्हसि । पाण्डवानां यथाचष्ट मार्कण्डेयो महातपाः ।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ भूय एव ब्राह्मणमहाभाग्यं वक्तुमर्हसीत्यब्रवीत् पाण्डवेयो मार्कण्डेयं ।

यथाचष्ट मार्कण्डेयोऽपूर्व्वमिदं श्रूयतां ब्राह्मणानाञ्चरितं ।

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ अयोध्यायामिक्ष्वाकुकुलोद्वहः पार्थिवः परिक्षिन्नाम मृगयामगमत् । १९१४५

तमेकाश्वेन मृगमनुसरन्तं मृगो दूरमपाहरत् ।

अध्वनि जातश्रमः क्षुत्तृष्णाऽभिभूतश्चैकस्मिन्देशे नीलं गहनं वनखण्डमपश्यत् ।

तच्च विवेश ततस्तस्य वनखण्डस्य मध्येऽतीव रमणीयं सरो दृष्ट्वा साश्व एव व्यगाहत ।

अथाश्वस्तः स विसमृणालमश्वायायतो निक्षिप्य पुष्करिणीतीरे संविवेश । ततः शयानो मधुरं गीतमशृणोत् ।

स श्रुत्वा चिन्तयन्नेह मनुष्यगतिं पश्यामि कस्य खल्वयं गीतशब्द इति । १९१५०

अथापश्यत् कन्यां परमरूपदर्शनीयां पुष्पाण्यवचिन्वतीं गायन्तीञ्च । अथ सा राज्ञः समीपे पर्य्यक्रामत् ।

तामब्रवीद्राजा कस्यासि भद्रे का वा त्वमिति । सा प्रत्युवाच कन्याऽस्मीति तां राजोवाचार्थी त्वयाऽहमिति ।

अथोवाच कन्या समयेनाहं शक्या त्वया लब्धुं नान्ययेति राजा तां समयमपृच्छत् । कन्योवाच नोदकं मे दर्शयितव्यमिति ।

स राजा तां वाढमित्युक्त्वा तामुपयेमे कृतोद्वाहश्च राजा परीक्षित् क्रीडमानो मुदा परमया युक्तस्तूष्णीं सङ्गम्य तया सहास्ते ।

ततस्तत्रैवासीने राजनि सेनाऽन्वगच्छत् ।

सा सेनोपविष्टं राजानं परिवार्य्यातिष्ठत् । पर्य्याश्वस्तश्च राजा तयैव सह शिबिकया प्रायादवघोटितया स्वनगरमनुप्राप्य रहसि तया सहास्ते । १९१५५

तत्राभ्यासस्थोऽपि कश्चिन्नापश्यदथ प्रधानामात्योऽभ्यासचरास्तस्य स्त्रियोऽपृच्छत् ।

किमत्र प्रयोजनं वर्त्तत इत्यथाब्रुवंस्ताः स्त्रियः ।

अपूर्व्वमिव पश्याम उदकं नात्र नीयत इत्यथामात्योऽनुदकं वनं कारयित्वोदारवृक्षं बहुपुष्पफलमूलं तस्य मध्ये मुक्ताजालमयीं पार्श्वे वापीं सुगूढां सुधासलिलिप्तां । स रहस्युपगम्य राजानमब्रवीत् ।

वनमिदमुदारमनुदकं साध्वत्र रम्यतामिति ।

स तस्य वचनात्तयैव सह देव्या तद्वनं प्राविशत् । १९१६०

स कदाचित्तस्मिन् कानने रम्ये तयैव सह व्यवहरत् । अथ क्षुत्तृष्णार्द्दितः श्रान्तोऽतिमुक्तकागारमपश्यत्तत् प्रविश्य राजा प्रियया सुधाकृतां विमलां सलिलपूर्णां वापीमपश्यत् ।

दृष्ट्वैव तां तस्याश्च तीरे सहैव तया देव्याऽवतिष्ठत ।

अथ तां देवीं स राजाऽब्रवीत् साध्ववतर वापीसलिलमिति । सा तद्वचः श्रुत्वाऽवतीर्य्य वापीं न्यमज्जन्न पुनरुदमज्जत् ।

तां मृगयमाणो राजा नापश्यदापीमथ निःस्राव्य मण्डूकं शम्भ्रमुखे दृष्ट्वा क्रुद्ध आज्ञापयामास ।

स राजा सर्व्वत्र मण्डूकवधः क्रियतामिति यो मयाऽर्थी स मां मृतमण्डूकोपायनमादायोपतिष्ठेदिति । १९१६५

अथ मण्डूकवधे घोरे क्रियमाणे दिक्षु सर्व्वासु मण्डूकान् भयमाविवेश ते भीता मण्डूकराज्ञे यथावृत्तं न्यवेदयन् ।

ततो मण्डूकराट् तापसवेशधारी राजानमभ्यगच्छदुपेत्य चैनमुवाच ।